

- ชื่อ** นิรมล ตูจันดา
คุณุณีนิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2557
- ชื่อเรื่อง** อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
(ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2565)
The scenario of citizenship education curriculum at the basic education
level in the next decade (during 2012 – 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ด้วยกระบวนการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ผลการศึกษาได้ร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) (ฉบับร่าง)

ในด้านปรัชญาของหลักสูตร เน้นการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาจริยธรรมบุคคล การสร้างความเป็นพลเมืองที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับบริบทสังคม ก้าวสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียนและพลโลก ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ด้านคุณลักษณะผู้เรียน เป็นคนมีประสิทธิภาพ เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ สื่อตรงมีจิตสาธารณะ รู้จักคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจจากข้อมูลที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติแบบยั่งยืน

ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะในการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน ชุมชน มีทักษะความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความแตกต่างทางความคิดให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ด้านรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร จัดบูรณาการการเรียนการสอนกับจัดกิจกรรมที่มีความเป็นรูปธรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน จัดรายวิชาเพื่อสร้างจิตสาธารณะในการแก้ปัญหาสังคม

ด้านสาระการเรียนรู้ จัดสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมแต่ละระดับชั้น

โดยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เน้นการรู้จักตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ความรู้พื้นฐานต่างๆ ของสังคมโลก หน้าที่คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง หลักการพึ่งตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เน้นการรู้เข้าใจ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน และสังคม เรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้าน เข้าใจการเมืองระดับท้องถิ่น เคารพความคิดเห็นต่าง เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการรู้ เข้าใจสิทธิหน้าที่ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ มีสำนึกความเป็นพลเมือง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เรียนรู้วัฒนธรรมไทย ประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชีย

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเรียนรู้หลักกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพสากล ความรับผิดชอบต่อพลเมืองต่อสังคมระดับชาติ การเป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาชาติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ค้นคว้าเข้าถึงแหล่งความรู้ด้วยตนเอง เห็นปัญหาและลงมือทำเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นจัดการศึกษาเรียนรู้ รูปแบบโครงการ โครงการงานเพื่อสังคม

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับชั้น โดยจัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบการให้ และอาสาช่วยเหลือสังคม

ด้านสื่อที่สนับสนุนการเรียนรู้ มุ่งใช้ข่าวเหตุการณ์ สถานการณ์จริงของสังคมจากสื่อทุกประเภท

ด้านการวัดและประเมินผล มุ่งวัดและประเมินทั้งด้านเจตคติ ค่านิยม ทักษะ ความรู้ ความสามารถ การมีส่วนร่วมและการปฏิบัติในชีวิตจริง

Abstract

The aim of the research is to study the Scenario of citizenship education curriculum at the basic education level in the next decade (during 2012 – 2022) by the Ethnographic Delphi futures research, The study was as follows: The scenario of citizenship education curriculum at the basic education level in the next decade (during 2012 – 2022) (The draft). The curriculum's philosophy were focus education of quality, develop moral personal, intercultural skills into peacefulness of the Asian-world citizen. The good character of students were efficiency person to respect voice, freedom, communication, information and media literacy, honesty and public mind, critical thinking of many information to decide for the sustainable development. The aim of the curriculum were citizenship into democracy culture public mind of school and community, critical thinking, cross-cultural understanding into together peacefulness. The civic education into collaboration, teamwork and leadership and problem solving activities. The learning areas for The grade 1-3 was know-self, family, community, basic knowledge of global, civic character, self-reliant, and to assist in moral principle. The grade 4-6 was responsible for family, school community, to take lesson neighborhood intercultural skill, local political, cross culture understanding and human rights. The grade 7-9 was understand right, duties in constitution, citizenship, to be responsible for themselves family community, cultural different Thailand, neighborhood country and intercultural asia. The grade 10-12 was knowledge law in rights, duties and freedom, responsible citizen, neighborhood citizenship, critical thinking, and problem solving to access organizational learning. The learning activities for grade 1-12 was at the providing as project based learning .The learners developing activities for the grade 1-12 was public mind in action learning, resource in community. The teaching material was focus news, case, situation for various learning sources. The evaluation was focus on assessment for attitude, values, knowledge, skillful, performance, collaboration, participation.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

- ชื่อเรื่อง** : อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
(ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2565)
- Topic** : The scenario of citizenship education curriculum at the basic education level in the next decade (during 2012 – 2022)
- คำสำคัญ** : หลักสูตรพลเมืองศึกษา, อนาคตภาพ, การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- Key Words** : citizenship education curriculum, scenario, basic education level

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายพลเมืองศึกษาของชาติตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลมีความสอดคล้องกัน คือ มุ่งพัฒนาให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี มีความเป็นไทยและมีวิสัยทัศน์สากล สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติสุข นโยบายพลเมืองศึกษาของไทยได้รับการถ่ายทอดจากการศึกษาตามอัยศาสตร์สู่การศึกษาในระบบพลเมืองศึกษาในระยะหลังเน้นสาระความรู้ทางวิชาการมากกว่าการปลูกฝัง และหล่อหลอมความเป็นคนดี รวมทั้งมีนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการให้โรงเรียนปฏิบัติตามระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์อำนาจ อย่างไรก็ตามสถานศึกษายังมีการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับเจตนาของนโยบายพลเมืองศึกษาของประเทศ สถานศึกษายังเน้นการสอนสาระความรู้ของพลเมือง โดยการบรรยายเป็นหลัก เน้นหนักให้ความสำคัญที่การเป็นคนเก่ง และมีการฝึกปฏิบัติการมีส่วนร่วมกับชุมชนและรับใช้สังคมยังมีน้อย (สมหวัง พิริยานุวัฒน์, 2553, หน้า 21)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีลักษณะที่ผู้คนเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น แบ่งเป็นฝักฝ่ายและไม่สนใจหรือละเลยกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนและประเทศชาติ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน ยังมีคนกว่าร้อยละ 60 ของประเทศที่นิ่งเฉย ไม่แสดงท่าทีว่าจะเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหาจนทำให้ปัญหาทางการเมืองยกระดับไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นแนวคิดที่บั่นทอนความเจริญของประเทศชาติอย่างมาก ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนา

ประชาธิปไตยของไทยว่าไร้รากฐานและความเข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมือง (สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, 2553)

ในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เตรียมการสู่หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล จึงควรมีการสร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษา ให้เหมาะสมทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ตลอดจนสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่ผ่านมา

ผู้วิจัยจึงได้สร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ปัญหาการวิจัย

อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระยะสิบปีข้างหน้า (พ.ศ.2555-2565) ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ในด้านปรัชญาของหลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สื่อที่สนับสนุนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ทำให้ได้ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น, ประถมศึกษาตอนปลาย, มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ประกอบด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) (ฉบับร่าง) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ได้แก่ ผลการวิเคราะห์แนวโน้มเหตุการณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติในขั้นตอน EDFR ผลการสร้างวงล้ออนาคต ผลการวิเคราะห์โอกาสที่เป็นไปได้ของแนวโน้มหลักสูตรพลเมืองศึกษา จากการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรด้านพลเมืองทั่วทุกภูมิภาคของประเทศและผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มเหตุการณ์สืบเนื่อง มาสังเคราะห์ร่วมกัน สร้างเป็นร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565)

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความสอดคล้อง เหมาะสมของร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ผู้วิจัยนำร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ที่สร้างขึ้น มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง เหมาะสมในด้านโครงสร้าง (Construct validity) และเนื้อหา (Content validity) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษา ให้มีความชัดเจน เหมาะสม และเป็นไปได้ในอนาคต

ขั้นตอนที่ 3 การเขียนภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) (ฉบับร่าง) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร จากขั้นตอนที่ 2 มาใช้ปรับปรุงแก้ไขร่างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่สร้างขึ้นจากนั้นเขียนเป็นภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) (ฉบับร่าง)

ผลการวิจัย

ผลการสร้างอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) (ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้ปรับปรุง แก้ไข ประเด็นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเขียนเป็นภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ที่มีความชัดเจน เหมาะสม เป็นไปได้ในอนาคตนำเสนอตามลำดับดังนี้

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องเชื่อมโยงสภาพชีวิตจริงจากความรู้สู่เจตคติ พัฒนาคุณภาพพอเพียงให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานของความเป็นพลเมืองไทย พลโลก ก้าวสู่ความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการเรียนรู้จากการกระทำที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ผู้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึก คือ โรงเรียน พ่อแม่ และสื่อมวลชน ในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมทุกระดับ
3. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมโดยใช้ Civic Education เป็นเครื่องมือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่จะพัฒนาตนเอง
4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ให้แนวคิดทางการศึกษาในกระแสโลกาภิวัตน์ มีทักษะการเปลี่ยนแปลงที่ประยุกต์สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีไทย

ปรัชญาของหลักสูตร

1. เป็นการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีคุณภาพ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา รู้หลักปฏิบัตินำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เป็นการศึกษามุ่งพัฒนาทักษะด้านภาษาการสื่อสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลก

คุณลักษณะของผู้เรียน

1. ผู้เรียนเป็นคนมีประสิทธิภาพ เข้าใจและปฏิบัติตามหลักสิทธิและหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกำหนดอนาคตชุมชนและสังคม
2. เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบ กตัญญู ซื่อตรงเอื้อเฟื้อเพื่อนมนุษย์ มีจิตลักษณะความเป็นประชาธิปไตยลงลึกในชีวิต
3. เป็นคนไทยที่มีคุณภาพ มั่นใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปรับตัวเข้ากับยุคดิจิทัล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์
4. มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจจากข้อมูลที่หลากหลาย
5. มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ สู่การเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียนและพลโลก สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติแบบยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ เคารพในศักดิ์ศรีและมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเข้าใจความแตกต่างทางความคิดของมนุษย์
2. เป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความเป็นพลเมือง โดยผ่านการหล่อหลอมทั้งในหลักสูตร การศึกษาและนอกหลักสูตรมีส่วนร่วมทั้งท้องถิ่น เน้นการปฏิบัติจริงด้วยทักษะความร่วมมือจากการสนับสนุนของเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคม
3. เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและประเทศชาติ มีทักษะภาษา การสื่อสารสนเทศ รู้เท่าทันสื่อ มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ให้สามารถเป็นพลโลกได้ในทุกที่

รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร

1. รูปแบบที่บูรณาการการเรียนการสอนเข้ากับการจัดกิจกรรมที่มีความเป็นรูปธรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน
2. รูปแบบที่มุ่งพัฒนาทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่หลักสูตร โรงเรียนมาตรฐานสากล

3. รูปแบบจัดรายวิชากิจกรรม เพื่อสร้างจิตสาธารณะในการแก้ปัญหาสังคมให้มากขึ้น พัฒนาความเป็นเลิศสู่ความเป็นสากล โดยกิจกรรมผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการสร้างสำนึกพลเมืองในการลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมกับชุมชนสังคม

ตารางสาระและมาตรฐานการเรียนรู้พลเมืองศึกษา

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
<p>ประกอบด้วย</p> <p>8 สาระ 19 มาตรฐาน</p> <p>สาระที่ 1 : รู้จักตนเอง, รู้จักครอบครัว, รู้จักท้องถิ่น, รู้จักภูมิภาค และ รู้จักโลก</p> <p>มาตรฐาน : รู้เข้าใจความ สัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ ครอบครัว โรงเรียนและ ชุมชนท้องถิ่น</p> <p>มาตรฐาน : รู้เข้าใจ ความสัมพันธ์ของภูมิภาค ต่างๆ ของโลก</p> <p>มาตรฐาน : สามารถนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการ จัดการตนเองต่อครอบครัว ชุมชนท้องถิ่นและ เตรียมพร้อมสู่ความเป็นสากล กับมิตรประเทศ</p>	<p>ประกอบด้วย</p> <p>8 สาระ 19 มาตรฐาน</p> <p>สาระที่ 1 : รู้เข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึก ความเป็นพลเมือง สามารถ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ทักษะและลักษณะ ชีวิตที่ดี มีจิตสาธารณะและ รับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>มาตรฐาน : เข้าใจและ ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของ การเป็นพลเมืองดี มีค่านิยม ที่ดีงาม ใช้หลักศาสนธรรม ต่อการมีลักษณะชีวิตที่ดี มีจิตสาธารณะและความ รับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>มาตรฐาน : แสดงออกถึง ความสามารถของตนเอง ในความรับผิดชอบต่อประ โยชน์ ต่อสังคม</p>	<p>ประกอบด้วย</p> <p>9 สาระ 22 มาตรฐาน</p> <p>สาระที่ 1 : หลักสิทธิ หน้าที่ตามที่ กำหนดในรัฐธรรมนูญ การใช้หลักสิทธิเสรีภาพ ของประเทศเพื่อนบ้าน สิทธิหน้าที่ความเสมอภาพ กฎหมายสิทธิชุมชน เคารพ ความหลากหลาย การสร้าง จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อ ในวัฒนธรรมประชาธิปไตย</p> <p>มาตรฐาน : เข้าใจระบบการ เมือง การปกครองรัฐกฎหมาย สิทธิมนุษยชนหน้าที่สิทธิ เสรีภาพ ฯลฯ ตามวัฒนธรรม ประชาธิปไตย</p> <p>มาตรฐาน : เคารพและ ยอมรับความหลากหลาย มี ส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทาง การเมืองการปกครองที่มี ผลกระทบต่อสังคมไทย</p> <p>มาตรฐาน : มีส่วนร่วมในการ ปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตาม หลักสิทธิมนุษยชน</p>	<p>ประกอบด้วย</p> <p>9 สาระ 29 มาตรฐาน</p> <p>สาระที่ 1 : เรียนรู้หลักกฎหมายเกี่ยวกับ หน้าที่สิทธิเสรีภาพตามหลัก สากล ทั้งที่เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและ ประเทศชาติ</p> <p>มาตรฐาน : เข้าใจระบบการ เมืองการปกครอง รัฐกฎหมาย สิทธิมนุษยชน หน้าที่สิทธิ เสรีภาพตามหลักสากล ประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตตาม บริบทสังคมในอุดมการณ์ ประชาธิปไตย</p> <p>มาตรฐาน : มีจิตสำนึก ค่านิยมการปกครอง ประชาธิปไตยวิเคราะห์ ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนา</p> <p>มาตรฐาน : ประเมิน สถานการณ์ สิทธิมนุษยชน ในประเทศไทยและ เสนอแนวทางพัฒนา</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
<p>สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง รู้จักหน้าที่ตนเอง/ผู้อื่น เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเอง/ผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจหน้าที่ของตนเอง หน้าที่ผู้อื่น เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเอง/ผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ปัญหาการไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นจะมีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม</p>	<p>สาระที่ 2 : ทักษะชีวิตในโรงเรียน ระหว่างห้องเรียน ระหว่างโรงเรียน สังคม ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม</p> <p>มาตรฐาน : มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดี</p> <p>มาตรฐาน : มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน</p>	<p>สาระที่ 2 : มีสำนึกสาธารณะความเป็นพลเมือง ในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ภูมิภาค</p> <p>มาตรฐาน : มีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นพลเมืองดีมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ชีตมั่นในหลักธรรมาภิบาล สันติวิธี</p> <p>มาตรฐาน : มีจิตสำนึกสาธารณะแสดงออกในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภาคพลเมืองกิจกรรมท้องถิ่นและประเทศ</p>	<p>สาระที่ 2 : เรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อวางแผนอนาคต รักษาสถาบันให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสำนึกในความเป็นพลเมืองยึดมั่นวิถีประชาธิปไตย</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจความเป็นมาของชาติ ศึกษาเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เพื่อวางแผนอนาคต</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข</p>
<p>สาระที่ 3 : มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง รักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีวินัย ช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม มีส่วนร่วมและทำหน้าที่ของตนเองในครอบครัวและชุมชน</p> <p>มาตรฐาน : เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่มีค่านิยมที่ดีงาม ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุข</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะในการช่วยเหลือตนเอง อดทนต่อความลำบากได้</p>	<p>สาระที่ 3 : สิทธิหน้าที่ สิทธิมนุษยชน การปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความเข้าใจการเมืองระดับท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น</p> <p>มาตรฐาน : เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนเองตามสถานภาพบทบาทสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย</p> <p>มาตรฐาน : ระบุหน้าที่ของสมาชิกชุมชนในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น</p>	<p>สาระที่ 3 : มีความรู้ ทักษะและลักษณะชีวิตที่ดี รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์บทบาทความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข</p>	<p>สาระที่ 3 : ความรับผิดชอบต่อพลเมืองต่อสังคมระดับชาติ การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองและการใช้สิทธิ การปกป้องสิทธิ สิทธิชุมชน ท้องถิ่น สังคมไทย การเป็นมิตรประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ</p> <p>มาตรฐาน : มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดีปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคมโลก</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
	<p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองท้องถิ่น</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล</p>	<p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจความเป็นมาของชาติ ศึกษาเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เพื่อวางแผนอนาคต</p> <p>มาตรฐาน : เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมโลก</p>	<p>มาตรฐาน : มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไข</p> <p>มาตรฐาน : เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก</p>
<p>สาระที่ 4 :</p> <p>มีความรู้ทักษะและลักษณะชีวิตที่ดี ทักษะชีวิตของตนเองและสังคมเพื่อน ครอบครัว</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองต่อครอบครัว สังคมเพื่อน</p> <p>มาตรฐาน : มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย</p>	<p>สาระที่ 4 :</p> <p>แนวทางปฏิบัติพลเมืองที่ดี ความคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานการเคารพกติกาก การเคารพความคิดเห็นต่าง การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น</p> <p>มาตรฐาน : มีความรู้และเข้าใจด้วยบทบาทหน้าที่ที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมในวิถีประชาธิปไตย ตรวจสอบพฤติกรรมของตนเองและปรับปรุงแก้ไข</p> <p>มาตรฐาน : มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับกฎ กติกา ข้อบัญญัติและกฎหมายตระหนักความสำคัญและปฏิบัติตาม</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล</p>	<p>สาระที่ 4 :</p> <p>การวิเคราะห์ให้เหตุใช้ผล จากศึกษากรณีตัวอย่าง รู้จักวิเคราะห์ดี-ชั่ว ให้มีที่ปรึกษาชีวิต</p> <p>มาตรฐาน : อธิบายและปฏิบัติตามทางสังคมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว ชุมชนและประเทศ</p> <p>มาตรฐาน : เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ในฐานะพลเมืองดี</p> <p>มาตรฐาน : มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน</p>	<p>สาระที่ 4 :</p> <p>มีความสามารถและทักษะในการคิดวิเคราะห์หลักการตามกฎหมายและกติกาสากล</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการเจรจาต่อรอง การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์และการคิดอิสระเป็นตัวของตัวเอง</p> <p>มาตรฐาน : มีความสามารถประเมิน แสวงหา สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลข่าวสารกับหลักการตามกฎหมายและกติกาสากลอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>มาตรฐาน : มีความสามารถสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
<p>สาระที่ 5 : หลักการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามหลักศาสนาธรรม</p> <p>บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในฐานะสมาชิกของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และของชาติ</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจหลักการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในฐานะสมาชิกของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และชาติ</p> <p>มาตรฐาน : เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข</p>	<p>สาระที่ 5 : เรียนรู้วัฒนธรรมสังคมไทยและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะประยุกต์บูรณาการวิถีชีวิตพอเพียงสู่วัฒนธรรมสังคมไทย</p>	<p>สาระที่ 5 : ฝึกการแสดงออกในเรื่องของหน้าที่ ความรับผิดชอบ เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>คามความสามารถของตนเอง การเข้าใจเรื่องสิทธิของตน</p> <p>มาตรฐาน : ยกตัวอย่างและปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี</p>	<p>สาระที่ 5 : ศึกษาพัฒนาบุคคล การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้และเข้าถึงแหล่งความรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข่าวสารสาธารณะ วิเคราะห์บทบาทนักการเมือง ศึกษาข่าวสารปัญหาของชาติ</p> <p>มาตรฐาน : สามารถประเมินแสวงหาเข้าถึงแหล่งความรู้และใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ข่าวสารปัญหาของชาติ ตระหนักถึงความสำคัญปัญหาภัยทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ</p> <p>มาตรฐาน : มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองและสังคมได้</p> <p>มาตรฐาน : สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ เห็นปัญหาและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง</p>
<p>สาระที่ 6 : การศึกษบทบาทหน้าที่ของพลเมืองต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจภาวะปัญหาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมใน</p>	<p>สาระที่ 6 : ศึกษา สืบค้น และร่วมวิเคราะห์ วิจารณ์ ข่าวสารสาธารณะจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อย่างหลากหลาย</p> <p>มาตรฐาน : ติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารในการ</p>	<p>สาระที่ 6 : แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ศึกษาวิเคราะห์ข่าวสารสาธารณะจากหลายๆ แหล่งข้อมูล</p> <p>มาตรฐาน : ติดตามข้อมูลข่าวสารจากหลายๆ แหล่งข้อมูล เสนอข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อ</p>	<p>สาระที่ 6 : ภาวะผู้นำ การสร้างศักยภาพของตนเองมีคุณลักษณะมุ่งประโยชน์ส่วนรวม รู้หลักธรรมาภิบาล</p> <p>มาตรฐาน : มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดี มีเหตุผลและวางแผนจัดการสู่เป้าหมาย</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
<p>การอนุรักษ์ทรัพยากร- ธรรมชาติ</p> <p>มาตรฐาน : ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชน ใกล้เคียง</p>	<p>เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>มาตรฐาน : มีความสามารถประเมิน แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>สังคม ไทยในปัจจุบัน</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารจากหลาย ๆ แหล่งข้อมูล เสนอข่าวสารทางการเมือง การปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบัน</p>	<p>มุ่งประโยชน์ส่วนรวมที่ตั้งใจได้</p> <p>มาตรฐาน : เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐโดยประชาชน</p>
<p>สาระที่ 7 :</p> <p>การศึกษานุคคลตัวอย่างจากครู ผู้ปกครอง บุคคลตัวอย่างของชุมชน และการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจได้แนวคิดจากการศึกษานุคคลตัวอย่างจากครู ผู้ปกครอง บุคคลตัวอย่าง</p> <p>มาตรฐาน : สามารถนำแนวคิดจากการศึกษานุคคลตัวอย่างไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำของตนเองด้วยการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม</p>	<p>สาระที่ 7 :</p> <p>ศึกษานุคคลตัวอย่างของสังคม ครู ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน และสังคมไทย</p> <p>มาตรฐาน : สำรวจ ค้นคว้าศึกษา นำเสนอนุคคลตัวอย่างซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน</p> <p>มาตรฐาน : สามารถนำแนวคิดจากบุคคลตัวอย่างประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบ จุดประกายความคิดทางสังคมได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>สาระที่ 7 :</p> <p>มีความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้ปัญหาของชาติ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและสังคม</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาการเมืองเรียนรู้ปัญหาของชาติจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมเสนอแนวทางแก้ไข</p> <p>มาตรฐาน : เสนอแนวทางร่วมเครือข่ายด้านทุจริตคอร์รัปชันและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐโดยประชาชน</p>	<p>สาระที่ 7 :</p> <p>หน้าที่ของพลเมืองต่อสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาสถานการณ์สังคม เสนอแนวคิดในการแก้ไข การสนับสนุน ร่วมดำเนินการในหน้าที่ของพลเมือง</p> <p>มาตรฐาน : มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดี สามารถจัดการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแก่สังคมไทยและสังคมโลก</p> <p>มาตรฐาน : มีภาวะผู้นำและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>
<p>สาระที่ 8 :</p> <p>การศึกษาประสบการณ์จากข่าว เหตุการณ์สำคัญจากข่าวและที่มาของแหล่งข่าว</p> <p>มาตรฐาน : รู้และเข้าใจจากการศึกษาประสบการณ์จากข่าว เหตุการณ์สำคัญ</p>	<p>สาระที่ 8 :</p> <p>ศึกษาเรียนรู้แบบโครงการตามการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ใกล้เคียง</p> <p>มาตรฐาน : สามารถสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดทำโครงการที่เสนอแนวคิดเพื่อสาธารณ -</p>	<p>สาระที่ 8 :</p> <p>มีจิตอาสา ความรับผิดชอบ การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจอย่างเหมาะสม โดยบูรณาการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกจาก</p>	<p>สาระที่ 8 :</p> <p>ศึกษาวัฒนธรรมการเมือง การปฏิรูปโดยการเรียนรู้จากกลุ่มชนแหล่งความรู้และจากการศึกษาตามอรรถาธิบาย</p> <p>มาตรฐาน : มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและภาวะผู้นำ</p>

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
<p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากข่าวประเภทต่างๆ ประโยชน์จากข่าวและที่มาของแหล่งข่าว</p> <p>มาตรฐาน : ตระหนักถึงผลกระทบการรับรู้ เชื่อถือข่าวโดยขาดการวิเคราะห์</p>	<p>ประโยชน์</p>	<p>ภูมิภาคต่างๆ</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์สถานการณ์และศึกษาบทเรียนการจัดการป้องกันช่วยเหลือด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติของประเทศต่างๆ</p> <p>มาตรฐาน : เห็นปัญหาและลงมือทำเพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลงร่วมกับชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางการแก้ไข</p> <p>มาตรฐาน : วิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข</p>
-	-	<p>สาระที่ 9 :</p> <p>การเรียนรู้แบบโครงการ โครงการตามการปฏิบัติ กิจกรรมจิตอาสา สาธารณประโยชน์ เครือข่าย ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และสังคม</p> <p>มาตรฐาน : สามารถสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดทำโครงการ โครงการที่เสนอแนวคิดเพื่อสาธารณประโยชน์</p>	<p>สาระที่ 9 :</p> <p>การเรียนรู้ในรูปแบบ โครงการ โครงการ จาก กิจกรรมงานสาธารณะ ประโยชน์</p> <p>มาตรฐาน : สามารถสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดทำโครงการ โครงการเสนอแนวคิดเพื่อสาธารณประโยชน์</p> <p>มาตรฐาน : จัดแสดงผลงานเขียนรายงาน หรือเสนอแนวคิดกระบวนการ และผลของโครงการ/โครงการหรือชิ้นงานให้ผู้อื่นเข้าใจ</p> <p>มาตรฐาน : วางแผนกำหนดแนวทางและปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มชุมชน กิจกรรมสาธารณะประโยชน์</p>

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้พลเมืองศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน ท้องถิ่น ตามความสามารถ และความสนใจของนักเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอ ตัวอย่างให้หลากหลาย เชิงสถานการณ์	1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอ ตัวอย่างให้หลากหลาย การ คิดวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ วิธีการจัดการปัญหาและ ทางออกที่เกิดขึ้นจริง ในปัจจุบัน	1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอ ตัวอย่างให้หลากหลาย การ คิดวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ วิธีการจัดการปัญหาและ ทางออกที่เกิดขึ้นจริง ในชุมชน	1. กิจกรรมเพิ่มทักษะ การคิดวิเคราะห์ นำเสนอ ตัวอย่างให้หลากหลาย การ คิดวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ วิธีการจัดการปัญหาและ ทางออกที่เกิดขึ้นจริง ในชุมชน
2. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้าง สำนึก ลงมือปฏิบัติจริง ของตนเอง ครอบครัว ห้องเรียน และ โรงเรียน	2. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้าง สำนึก ลงมือปฏิบัติจริง ของตนเอง ครอบครัว ห้องเรียน และ โรงเรียนสู่ ชุมชน สังคม	2. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้าง สำนึก ลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กับชุมชน สังคม	2. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และข้อมูลข่าวสาร โดยสร้าง สำนึก ลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กับชุมชน สังคม
3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ ร่วมอภิปรายข่าว ประเภทต่างๆ	3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ ร่วมอภิปราย ข่าวเด่นตามกระแสในระดับ สังคม ชุมชนท้องถิ่น	3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ ร่วมอภิปราย การเมืองท้องถิ่น การเมือง ระดับประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง	3. ใช้การอ่านข่าว ดูข่าว วิเคราะห์ ร่วมอภิปราย การเมืองท้องถิ่น การเมืองระดับประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สร้างสำนึกลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กับชุมชน สังคม
4. มีการเรียนการสอน จริยธรรม และใช้กระบวนการ เรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตร	4. มีการเรียนการสอน จริยธรรม และใช้กระบวนการ เรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตร	4. มีการเรียนการสอน จริยธรรม และใช้กระบวนการ เรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตร บูรณาการสร้างความเป็น พลเมือง	4. มีการเรียนการสอน จริยธรรม และใช้กระบวนการ เรียนรู้ที่หลากหลาย ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตร บูรณาการกิจกรรมสร้าง ความเป็นพลเมือง

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
5. กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	5. กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	5. จัดกิจกรรมต่อเนื่องสร้างจิตอาสา ค่านิยมการให้เสียสละสู่หน้าที่พลเมือง ร่วมบูรณาการกิจกรรมสร้างความเป็นพลเมืองให้เข้มข้น ในกิจกรรมโครงการให้รู้จริง ปฏิบัติได้นำไปใช้จริง	5. จัดกิจกรรมต่อเนื่องสร้างจิตอาสาในกิจกรรมโครงการให้รู้จริง ปฏิบัติได้นำไปใช้จริง
6. จัดกิจกรรมต่อเนื่องสร้างจิตอาสา ค่านิยมการให้เสียสละสู่หน้าที่พลเมือง	6. จัดกิจกรรมต่อเนื่องสร้างจิตอาสา ค่านิยมการให้เสียสละสู่หน้าที่พลเมือง	6. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย นำสภาพจริงในห้องเรียนและน่านักเรียนสู่ปฏิบัติจริงในชุมชน	6. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย - น่านักเรียนสู่ชุมชน โดยการเรียนภาคปฏิบัติจริง / นำสภาพจริงสู่ห้องเรียน - จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
7. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยนำสถานการณ์สภาพจริงสู่ห้องเรียน	7. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย - ใช้การเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นสำคัญ - นำสภาพจริงสู่ห้องเรียนและน่านักเรียนปฏิบัติจริงในชุมชน	7. จัดการเรียนรู้แบบโครงการ - โครงการ Activity Learning, Problem Learning และ Project Learning	7. จัดการเรียนรู้แบบโครงการ - โครงการ Activity Learning, Problem Learning และ Project Learning

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบการให้ (การเสียดสละการบริจาคสิ่งของ)	1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบการให้ (การเสียดสละการบริจาคสิ่งของ)	1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบการให้การอาสาช่วยเหลือสังคม	1. จัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบการให้การอาสาช่วยเหลือสังคม
2. กิจกรรมอาสาช่วยเหลือสังคม ห้องเรียนในโรงเรียน	2. กิจกรรมอาสาช่วยเหลือสังคมในห้องเรียน โรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง	2. กิจกรรมกลุ่ม/ทีม เคลื่อนไหวในชุมชน/หมู่บ้าน สังคมนั้น ๆ	2. กิจกรรมกลุ่ม/ทีม เคลื่อนไหวในชุมชน/หมู่บ้าน และสาธารณะ ชุมชนของสังคมนั้น ๆ
3. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่สภาพแวดล้อมจริงเชื่อมโยงการเรียนรู้	3. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่สภาพแวดล้อมจริงเชื่อมโยงการเรียนรู้	3. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่สภาพแวดล้อมจริง	3. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่สภาพแวดล้อมจริง นำกรณีศึกษาทางสังคมสู่ห้องเรียน
4. บูรณาการกิจกรรมเข้ากับการแก้ไขปัญหาสังคมลงมือปฏิบัติจริงในครอบครัว ห้องเรียน และ โรงเรียน	4. บูรณาการกิจกรรมเข้ากับการแก้ไขปัญหาสังคมลงมือปฏิบัติจริงในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน	4. บูรณาการกิจกรรมเข้ากับการจัดการแก้ปัญหาสังคม ลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน ท้องถิ่น	4. บูรณาการกิจกรรมเข้ากับการจัดการแก้ปัญหาสังคม ลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน
5. สร้าง Role Model จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้นำนักเรียน หัวหน้าห้อง กรรมการนักเรียน	5. สร้าง Role Model จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้นำนักเรียน หัวหน้าห้อง กรรมการนักเรียน สถานักเรียน	5. สร้าง Role Model (ด้านการจัดบริหารประเทศแบบจำลอง, สถานการณ์จำลองในรูปแบบต่างๆ) กิจกรรมนักเรียน, สถานักเรียน, ปฏิบัติกิจกรรมนอกห้องเรียน (รู้ชุมชน รู้สังคม รู้โลก)	5. สร้าง Role Model (ด้านการจัดบริหารประเทศแบบจำลอง, สถานการณ์จำลองในรูปแบบต่างๆ) กิจกรรมนักเรียน, สถานักเรียน, ปฏิบัติกิจกรรมนอกห้องเรียน (รู้ชุมชน รู้สังคม รู้โลก)
6. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดผลประโยชน์จริงต่อตนเอง ครอบครัว	6. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดผลประโยชน์จริงและนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	6. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ กิจกรรมทางสังคมกับชุมชน การเข้าค่าย และการจัดทำโครงการ โครงการ	6. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ การร่วมกิจกรรมทางสังคมกับชุมชน การเข้าค่าย และการจัดทำโครงการ โครงการ
7. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ - การร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรม โครงการ และโครงการ	7. ฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ - การร่วมกิจกรรมทางสังคมกับชุมชน กิจกรรม โครงการ และโครงการ	7. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดเป็นจริง	7. การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติให้เกิดเป็นจริง

สื่อสนับสนุนการเรียนรู้

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. ข่าว เหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท	1. สถานการณ์ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง	1. สถานการณ์ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ความเคลื่อนไหวตาม สถานการณ์จริงของ ประเทศ	1. สถานการณ์ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ความเคลื่อนไหวตาม สถานการณ์จริงของ ประเทศ
2. รายการปัญหาที่เกิดจาก ความต้องการของผู้เรียน กับผู้สอน	2. ข่าวเหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท	2. ข่าวเหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท มุ่งเน้นแหล่งที่มาของสื่อ แหล่งข้อมูลอ้างอิง	2. ข่าวเหตุการณ์จริง สิ่งของจริง เรื่องจริง จากสื่อทุกประเภท มุ่งเน้นแหล่งที่มาของสื่อ แหล่งข้อมูลอ้างอิง
3. สื่อมัลติมีเดีย เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เรียนรู้ในชั้นเรียน	3. รายการปัญหาที่เกิดจาก ความต้องการของผู้เรียน กับผู้สอน	3. รายการปัญหาที่เกิดจาก ความต้องการของผู้เรียน กับผู้สอน	3. รายการปัญหาที่เกิดจาก ความต้องการของผู้เรียน กับผู้สอน
4. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม ชุมชนใกล้บ้าน, โรงเรียน	4. สื่อมัลติมีเดีย เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เรียนรู้ในชั้นเรียน	4. จิตสำนึกที่เกิดจากการ ศึกษาตนเองเป็น Story Line	4. สื่อมัลติมีเดีย, เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง
5. จัดศูนย์บริการสื่อการ เรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning Center)	5. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม ชุมชนบริเวณท้องถิ่น จังหวัดใกล้เคียง	5. สื่อมัลติมีเดีย เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง	5. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม การศึกษาดูงาน การจัด สังคมนิทรรศ และประกวด ผลงานสื่อ
	6. จัดศูนย์บริการสื่อการ เรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning Center)	6. แหล่งเรียนรู้ทางสังคม การศึกษาดูงาน การจัด สังคมนิทรรศ	6. จากการศึกษาผลกิจกรรม ของโครงการ/โครงการ ของนักเรียน เผยแพร่ การเรียนรู้

การวัดประเมินผล

ชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3)	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)
1. วัดและประเมินผล จากภาคปฏิบัติ - สภาพจริง การปฏิบัติจริง - การใช้ในชีวิตประจำวัน	1. วัดและประเมินผล จากภาคปฏิบัติ - สภาพจริง การปฏิบัติจริง - การใช้ในชีวิตประจำวัน	1. วัดและประเมินผลจาก สภาพจริง การปฏิบัติจริง การใช้ในชีวิตประจำวัน มากกว่าประเมินผลจาก แบบทดสอบ	1. วัดและประเมินผลจาก สภาพจริง การปฏิบัติจริง การใช้ในชีวิตประจำวัน มากกว่าประเมินผลจาก แบบทดสอบ
2. วัด 3 มิติ - ประเมินจากสภาพจริง โดยการสังเกต - ประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษารายกรณี)	2. วัด 3 มิติ - ประเมินจากสภาพจริง โดยการสังเกต - ประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษารายกรณี)	2. วัด 3 มิติ โดย - ประเมินจากสภาพจริง โดยการสังเกต - ประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษารายกรณี)	2. วัด 3 มิติ โดย - ประเมินจากสภาพจริง โดยการสังเกต - ประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยวิเคราะห์ พฤติกรรม - Case Study (การศึกษารายกรณี)
3. วัดและประเมินผลจากการ แนะแนว การติดตามผู้เรียน และการรายงานผล ในแผนการจัดการเรียนรู้	3. วัดและประเมินผลจาก การแนะแนว การติดตาม ผู้เรียน และการรายงานผล ในแผนการจัดการเรียนรู้	3. วัดผลจากการเรียนรู้ ภาคปฏิบัติ การมีส่วนร่วม โดยการวัดและประเมิน ก่อน-หลัง ดำเนินการ นำผลปรับปรุงในระบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง	3. วัดผลจากการเรียนรู้ ภาคปฏิบัติ การมีส่วนร่วม โดยการวัดและประเมิน ก่อน-หลัง ดำเนินการ นำผลปรับปรุงในระบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 : วิธีวิทยาการวิจัยอนาคต

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มาใช้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ซึ่งเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR มีขั้นตอนจำนวนหลายรอบติดต่อกัน อาจทำให้ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่มีเวลาพอ ขาดความต่อเนื่องที่จะตอบแบบสอบถามในรอบต่อไป หากผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้ไม่มากพอ การนำเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR มาใช้ในการศึกษาแนวโน้มหรือสภาพการณ์ในอนาคต จึงควรคำนึงถึงการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ยินดีให้ความร่วมมือตลอดทั้งกระบวนการ

การประยุกต์วิธีการทางสถิติในการจำแนก จัดกลุ่มแนวโน้มนโยบายการคลังสี่ปี
ได้นำเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้มนโยบายการคลัง
ที่มีผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติ จำนวน 5 ด้าน (201 นโยบายการคลัง) ซึ่งการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา
เพียงอย่างเดียว อาจมีข้อจำกัดเรื่องความเชื่อมั่นของแนวโน้มนโยบายการคลังที่กลุ่มจัดได้ เนื่องจาก
มีความเป็นอัตวิสัย (Subjective) ค่อนข้างสูง เพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการจัดกลุ่มแนวโน้มน
นโยบายการคลังที่ต้องการนำไปใช้สร้างวงล้ออนาคต น่าจะมีการทดลองนำวิธีทางสถิติ เช่น การ
วิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis) เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับ
เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้การจำแนกจัดเป็นกลุ่มแนวโน้มนโยบายการคลังสี่ปีมีความ
ชัดเจนมากขึ้น

ตอนที่ 2 : การประยุกต์ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) ไปสู่การปฏิบัติ

1. การบริหารจัดการหลักสูตรพลเมืองศึกษาของหน่วยงานในระดับนโยบาย ได้แก่
กระทรวงศึกษาธิการ สภาพัฒนาการเมือง และฝ่ายงานสร้างสำนักพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า
ฯลฯ ได้นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน กำหนดเป็นนโยบายสร้างความเป็นพลเมือง
ในระดับชาติในด้านต่างๆ ที่มีความชัดเจนต่อเนื่องและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่พึง
ประสงค์ให้กับผู้เรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และบรรจตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เตรียมการสู่หลักสูตร โรงเรียนมาตรฐานสากล จึงควรมีการสร้างภาพ
อนาคตพลเมืองศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม

ตอนที่ 3 : ข้อค้นพบจากการวิจัย

1. ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มนโยบายการคลังสี่ปี จำนวน 5 ด้าน ตามกรอบ
แนวคิดผลการสร้างวงล้ออนาคต พบว่า สภาพการณ์พลเมืองที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกา
ภิวัตน์ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีผลต่อคุณลักษณะของ
พลเมืองที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มนโยบายหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
(พ.ศ.2555-2565) จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้พลเมืองศึกษามีการเชื่อมโยงกับ

แนวความคิดพัฒนาที่ยั่งยืน 2) หลักสูตรพลเมืองศึกษามีการบูรณาการสาระและกระบวนการพัฒนาสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองเข้าไปทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) องค์กรของรัฐ ภาคเอกชน และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษามากขึ้น 4) ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีสำนึกในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนของตนเอง มีเสรีภาพ มีสำนึกสาธารณะเป็นพลเมืองที่รวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อส่วนรวม

2. การวัดและประเมินผลภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษา มุ่งเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551, หน้า 28) โดยมุ่งเน้นที่การวัดผลพฤติกรรมลงมือปฏิบัติ (Performance) เพื่อให้ผู้เรียนทำมีสำนึกความเป็นพลเมืองตามจุดมุ่งหมายหลักสูตรและเป้าหมายของพลเมืองศึกษาที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

ตอนที่ 4 : การเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบของงานวิจัยอื่นที่ทำมาก่อนหน้า (Refinement of Study) มีทั้งงานวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพหลักสูตร เช่น ดวงนภา มกรานุรักษ์ (2554) ได้ศึกษาอนาคตภาพอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า, ชาตรี ศรีไพพรรณ และคณะ (2554) ได้ศึกษาอนาคตภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากรากฐาน, ชมพูนุช ร่วมชาติ (2550) ได้ศึกษาอนาคตภาพหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า, ซึ่งงานวิจัยหลักสูตรที่กล่าวมามุ่งเน้นการวิจัยภาพอนาคตหลักสูตร โดยใช้เทคนิคเดลฟายหรือเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR มีเพียงการวิจัยอนาคตภาพการจัดการศึกษาเท่านั้นที่มีการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตหลายแบบผสมผสานกัน ได้แก่ เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เทคนิควงล้ออนาคต และผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่อง

สำหรับงานวิจัย เรื่อง อนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2555-2565) มีข้อค้นพบที่มีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่นที่กล่าวมาแล้วดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยนี้ศึกษาอนาคตภาพ หลักสูตรที่ครอบคลุมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้น คือ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. งานวิจัยนี้มีการศึกษาถึง 1) แนวโน้มสภาพการณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรพลเมืองศึกษาในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี นโยบายการศึกษาของรัฐ นโยบายด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง 2) การบริหารจัดการหลักสูตร

พลเมืองศึกษา 3) ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่องของแนวโน้มหลักสูตรพลเมืองศึกษา

3. ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาของงานวิจัยนี้ เขียนขึ้นตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพลเมืองศึกษาจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตหลายแบบผสมผสานกัน ได้แก่ เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เทคนิคการสร้างวงล้ออนาคต และผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากภาพอนาคตหลักสูตรของผลงานวิจัยที่ผ่านมา จะเขียนขึ้นตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงกลุ่มเดียว โดยใช้เทคนิคการวิจัยเดลฟายหรือเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับนโยบายและหน่วยงานระดับปฏิบัติ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาหลักสูตรและบริหารหลักสูตรพลเมืองศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตรพลเมืองศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์จริงของชุมชน และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาสังคมของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองให้ชัดเจนและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยอนาคตภาพหลักสูตรพลเมืองศึกษาในระดับการศึกษาอื่นๆ เช่น ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ภาพรวมหลักสูตรพลเมืองศึกษาสำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในทุกระดับ

ควรมีการนำวิธีการทางสถิติ เช่น การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis) เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้การจัดจำแนกกลุ่มแนวโน้มสภาพการณ์สืบเนื่องมีความเชื่อมั่นมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิทีซี คอมมิวนิเคชั่น.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). เอกสารรายงานการประชุม การพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมืองโลกในอนาคต. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา.(2553). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2553, จาก <http://www.manager.co.th>
- คณะกรรมการการศึกษา. (2550). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. ม.ป.ท. ถ่ายเอกสาร.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). การวิจัยอนาคต. วารสารสมาคมการวิจัย. 13(2), 9 – 13.
- ชมพูนุท ร่วมชาติ. (2553). อนาคตภาพหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (2550 – 2559) คุรุศาสตร์ศูนย์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2553). รายงานการประชุม เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการสร้างพลโลกในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปกรณ์ ประจัญบาน. (2552). การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้.
- สำลี ทองธิว. (2553). กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Angell, V. Ann. (1991). Democratic Climates in Elementary Classrooms. A review of theory and research, *Theory and research in social education*. 22(Summer 1991): 241 – 266
- Wallace, Joan Tessmer. (2002). *The impact of technology on the curriculum form 1986 to 2000 : A Delphi study of recognized authorities in the field of curriculum and instruction*. Retrieved December 07, 2002, from http://thailis.uni...net.th/DAO2_detail.nsp

